

O'GIZ BO'SHLIG'I A'ZOLARI PATOLOGIYALARIDA NOTO'G'RI TURMUSH TARZI, GIGIYENA QOIDALARIGA AMAL QILMASLIK VA BOSHQA ETIOLOGIK SABABLARNI KAMAYTIRISH MEXANIZM VA DASTURLARINI O'RGANISH

Osiyo xalqaro universiteti, stomatologiya yo'nalishi 2-kurs talabasi
O'rinova D.I, ilmiy rahbar Rajabova D.X

Dolzarbliqi: Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, dunyo bo'yicha 3,5 milliarddan ortiq odam og'iz bo'shlig'i kasalliklaridan aziyat chekadi. Og'iz bo'shlig'ining salomatligi umumiy jismoniy holat bilan bevosita bog'liq bo'lib, noto'g'ri turmush tarzi, shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik va boshqa etiologik omillar turli patologiyalarning rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy turmush tarzi va oziqlanish odatlari tish va og'iz kasalliklarining ortishiga olib kelmoqda.

Muammoni o'rganilganlik darajasi:

- Sog'lom tishlar to'g'ri ovqatlanish va tishlar gigiyenasiga asoslangan. Ovqatlanganimizda tishlar orasida va tish chuqurchalarida ovqat qoldiqlari tiqilib qoladi, bu qoldiqlarda og'iz bo'shlig'idagi bakteriyalar rivojlanib organik kislotalar hosil qiladi, kislotalar ta'sirida tishlar ustida yupqa chirk hosil bo'ladi va mineral modalar bilan reaksiyaga kirishib, tish toshlariga aylanadi. Tishlarning asosiy dushmani — shakar. Og'iz bo'shlig'idagi bakteriyalar uglevodlarni kislotaga aylantiradi. Ushbu kislotalar tishlarga "hujum" qiladi va qattiqlik uchun javob beradigan minerallarni yo'q qiladi. Natijada tish qoplamasi yumshaydi va kariyes paydo bo'ladi. Bundan tashqari, shakar parodontitni qo'zg'ashi mumkin. Shakar parodontitni qo'zg'aydigan bakteriyalarni ko'payishi uchun ideal ozuqa hisoblanadi. Tishlarning kasalligi shakarning miqdoriga emas, kun davomida qayta-qayta iste'mol qilishimizga bog'liq va har safar hosil bo'lgan kislota tishlarimizga qayta ta'sir qilaveradi. [daryo.uz/2021/02/25/tishlar-salomatligi-uchun-zararli-va-foydali-mahsulotlar]
- Ikkinchi raqamli tish dushmani — limon kislotasi. Limon kislotasi tishlar bilan aloqa qilganda tish emalini yumshatadi va erroziyaga olib keladi. Coca-Cola, sitrus sharbatlari kabi ichimliklar tish erroziyasiga olib kelishi mumkin.
- Shaxsiy gigiyena qoidalariga amal qilmaslik. Tishlarni muntazam tozalamaslik, noto'g'ri cho'tkadan foydalanish va antiseptik vositalarni qo'llamaslik kariyes, gingivit va parodontitning rivojlanishiga sabab bo'ladi. Professional tishlarni tozalash tishlarning sog'lig'ini va butun og'iz bo'shlig'ini himoya qiladi. [https://nazarmed.uz/professionalnaya-gigiena-polosti-rta/?lang=uz]
- Yomon odatlar: Chekish, alkohol va tamaki mahsulotlari og'iz bo'shlig'ida qon aylanishining buzilishiga, tish rangining o'zgarishiga va og'iz shilliq qavatining zararlanishiga olib keladi. tamaki mahsulotlari tarkibidagi kanserogen moddalar og'iz bo'shlig'i saratoniga sabab bo'lishi mumkin [Abdullayev N., Mamatqulov O. (2022). Bolalar stomatologiyasi: nazariya va amaliyot. Toshkent: Tibbiyot Akademiyasi nashriyoti.]
- Immunitetning pasayishi: Stress, uyqu yetishmovchiligi va antibiotiklarni nazoratsiz qabul qilish og'iz bo'shlig'idagi tabiiy mikrofloraning buzilishiga va yallig'lanish jarayonlarining kuchayishiga sabab bo'ladi. Antibiotiklarni ortiqcha ishlatish esa og'iz bo'shlig'idagi foydali bakteriyalarni yo'q qiladi, natijada kandida va boshqa patogen mikroblarning ko'payishiga sabab bo'ladi (Islomov & Bozorov, 2021).

Tadqiqot maqsadi: Og'iz bo'shlig'i patologiyalarining asosiy sabablarini tahlil qilish

va ularning oldini olish choralari ko'rib chiqish asosida erta tashxislash hamda kasalliklarning asoratlanishini kamaytirishga erishish.

Tadqiqot vazifalari:

- Anamnezida og'iz bo'shligi a'zolari patologiyasi bo'lgan, so'nggi bir oy davomida muntazam shikoyat bilan kelayotgan bemorlarning kasallik etiologiyasi aniqlash va baholash;
- Stomatologik hamda og'iz bo'shlig'i patologiyalarini oldini olishda tibbiy profilaktik tadbirlarni ko'paytirish va ularni aholi orasida tushuntirish ishlarini yo'lga qo'yish zarurligi;
- Anamnezida og'iz bo'shlig'i a'zolari kasalliklari zahirida rivojlangan asoratlarni oldini olish bo'yicha tavsiyalarni ishlab chiqish;

Tadqiqot obyekti: Oldimizda qo'yilgan vazifalarni bajarish uchun Buxoro viloyatida istiqomat qiluvchi anamnezida og'iz bo'shlig'i a'zolarida patologiyasi bo'lgan 75 ta ayol va 82 ta erkaklar tekshiruv obyektidir.

Tadqiqot usullari: tadqiqotda umumiy ko'zdan kechirish, umumiy klinik-laborator, biokimyoviy tekshiruvni qo'llash, funksional- diagnostik tekshirishlar (rentgen), statistik tahlil kabi usullardan foydalanilgan.

Ilmiy ishning amaliy va ilmiy qiymati:

Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundan iboratki, olingan natijalar, ishlab chiqilgan ilmiy xulosalar doimiy og'iz bo'shlig'i patologiyasi bor bemorlarning qon tahlili biokimyoviy holati va uni kompleks davo choralari amalga oshirishda, shuningdek, tish patologiyasi sababli bepushlik va xavfli omillarini erta tashxislash, homiladorlikda kasalliklarni davolash belgilangan algoritmi bo'yicha olib borish, o'z vaqtida kompleks davo choralari o'tkazish, davolash samaradorligini oshiradi va hayot sifatini yaxshilash bilan izohlanadi.

Tadqiqot natijalarining ilmiy ahamiyati shikoyat bilan kelganlarning anamnestik, biokimyoviy, holatini aniqlash natijasida oshqozon ichak kasalliklarini rivojlanishida hissa borligi va yondosh kasalliklarni erta tashxislash va prognozlash, shuningdek kompleks davo choralari ishlab chiqishda va inson organizmini o'rganishga doir anatomik-stomatologik sohasidagi ilmiy tadqiqotlarni takomillashtirishga salmoqli hissa qo'shadi. Olingan natijalar nazariy va amaliy tibbiyotda yangi jihatlarini aniqlash imkonini berishi bilan izohlanadi.

Ilmiy ishlarni amaliyotga joriy etish: Bajarilgan dissertatsiya ishi natijalari amaliy sog'liqni saqlashga patent, uslubiy tavsiyanoma, axborot xati shaklida joriy etiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, patent olish uchun ariza beriladi. Tadqiqot natijalari respublika va xorijiy ilmiy jurnallarda jurnal maqolalari shaklida, turli forum-kongresslar, simpoziumlar, ilmiy-amaliy anjumanlarda tezislar shaklida chop etiladi. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari respublika tibbiyot oliy o'quv yurtlarining o'quv jarayoniga o'quv qo'llanmalari va tavsiyalar shaklida joriy etiladi, talabalarning mustaqil ishlarini bajarish uchun yangi manba sifatida tavsiya etiladi.